

20 SEP 1943

656
9

Primo september 1943.

K R I G S O V E R S I K T .

Siden vår forrige oversikt har den russiske sommeroffensiv fortsatt med uforminskraft kraft og ført til erobringene av de to nøkkelstillinger Kharkov og Taganrog, mens Vestmaktene har avsluttet erobringene av Sicilia. Før vi forsøker en vurdering av den alminnelige krigssituasjon, skal vi kort rekapitulere begivenhetene på frontene. Østfronten. Etter erobringene av Orel og Bjelgorod innleddet russerne 6. august angrepet mot Kharkov, "nøkken til Ukraina". Ved et vollsamt angrep nordøst for byen ble den tyske front brutt i 64 km.s bredde og en dyp kile presset sydvestover mot Poltava. Jernbaneforbindelsene nord- og nordvestover fra Kharkov ble brutt, senere også jernbanen vestover mot Poltava. Da så et russisk fremstøt syd for Kharkov brøt jernbanen til Krim, stod bare linjen sydvestover mot Dnjepropetrovsk til tyskernes rådighet. Et vollsamt tysk motangrep nordvest for Kharkov førte ikke til det ønskede resultat og etter snaue 3 ukers forsvar så tyskerne seg tvunget til å oppgi byen. Vi skal senere komme tilbake til betydningen av denne russiske seier. Kampene har imidlertid ikke vært innskrenket til Kharkov-området. Med korte mellomrom har russerne satt igang angrep på en rekke andre avsnitt av syd- og midtfronten. Vollsomst har kampene vært nord og syd for Bryansk som ledd i et konsentrisk angrep mot denne nøkkelstilling. Etter å ha erobret jernbaneknutepunktet Karatsjev, 50 km. fra Bryansk, står russerne nå umiddelbart foran denne byen. Lenger nord, i området vest for Vjasma, har russerne også satt inn store styrker på begge sider av autostradaen Moskva-Smolensk. I de siste dager har operasjonene være særlig omfattende i dette avsnitt, tydeligvis med Smolensk som det operative mål. Endelig har russerne satt igang omfattende angrep på sydfronten, særlig ved Isjum i Donets-avsnittet langs elven Mius ned til Det assovske hav. De siste operasjoner førte ved månedsskiftet til erobringene av Taganrog som har vært i tysk besittelse siden høsten 41.

Siden russerne 5. august erobret Orel, har kampene på østfronten i første rekke stått om de to nøkkelstillingene på midtfronten, Kharkov og Bryansk. Her dreier det seg imidlertid ikke bare om erobringene av to viktige byer. Kampen står i virkeligheten om to flodlinjer, Donets- og Desnalinjene, som kan betraktes som forpoststillingene til Dnjepelinjen. Med erobringene av Kharkov er Donetslinjen gjennombrutt, mens Bryansk og Desnalinjen ennå holdes av tyskerne i det øyeblikk dette skrives. Allerede nå er det meget som tyder på at tyskerne kan bli tvunget til å oppgi sine stillinger øst for Dnjepelinjen under den pågående offensiv.

Middelhavet. Erobringene av Sicilia tok 5 uker. Denne bedrift kommer i et særlig flatterende lys når man minnes hva den nettopp falne diktator uttalte 20. august 1937 i en stor tale i Palermo: "Bare den allerstørste sinnsvakhet kan få noen til å tenke på en invasjon (på Sicilia). Her kommer aldri en eneste soldat til å stige island". Etter erobringene av Sicilia har operasjonene i Middelhavsområdet innskrenket seg til omfat- tende bombetokter mot de italienske byer, dels for å påskynne den politiske utvikling, dels vel også for å forberede nye foretagender. Mulighetene for den videre militære utvikling i Middelhavsområdet er mange. Man kan tenke seg: 1. Besettelse av Sardinia og Korsika, enten som en isolert operasjon for ytterligere å sikre sjø- og luftherredømmet i Middelhavet eller som forberedelse til invasjon av Syd-Frankrike eller Italias fastland. 2. Invasjon av Syd-Italia fra Sicilia. Kunne man løse den oppgave som marinestrategisk står som den viktigste i Middelhavet, elimineringen av den italienske flåte. Samtidig ville man få verdifulle flybasar for angrep mot Sydøst-Europa. Skulle derimot mot formodning Italia føre kampen videre med tyskerne, er det mindre sannsynlig at de allierte innlater seg på et kraft- og tidsrøvende felttog

ne sine igjen. På Mysen i det indre av Østfold er tyskerne evakuert. Likeledes drar de ut fra Drammen hvor det var 4000.

vVv

Sekretären ved Hegdehaugens skole, Larsen, har underslått skolens piano som lærerne og elevene samlet inn 2800 kr. til forleden år. Han er selv sagt NS.

vVv

Hjemmefronten, den norske hjemmefront, har godt ord på seg ute. Churchill har berømmet den, Roosevelt har henvist til dens strålende eksempel, og sist etter reisningen mot tyskerne i Danmark talte Christ-mas Møller fra London om at det var den norske hjemmefronts eksempel som var en av hovedårsakene til den danske reisning. Den norske hjemmefront har et ry som forplikter. Gjør vi oss fremdeles fullt ut fortjent til denne honnør? Er hjemmefronten også idag på høyde med den gang da dens passive, men seige og sammensveisede motstand mot tyskerne, NS og alt nasjonal-sosialismens vesen utkrystalliserte seg i lærernes og prestenes nektelse av å gå på akkord, å gi det minste etter?

Tysk okkupasjon og Nazi-terror har herjet landet langt på fjerde året. Det kan være forklarlig at mange går trette i den tilsynelatende ulike kamp og kvier seg for å ta en ekstra ubehagelighet i tillegg til de mange dagliglivet allikevel bringer med seg, kvier seg for et offer idag, når det kan utsettes, kanskje undgåes med litt ettergivenhet. Det er menneskelig og forklarlig, men like beklagelig for det. Vi må ikke sløves, vi må ikke miste evnen til å reise oss mot tyranniet. Og frem-for alt - vi må ikke la oss misbruке til krigsviktig arbeid mot landets interesser.

Mange møter idag frivillig - etter noen purringer - til den folk-kerettsstridige "nasjonale arbeidsinnsats" for tyskerne mot Norge og dets allierte. Og det tiltross for at politifullmektig Gunnar Eilifsen lot seg skyte fordi han ikke ville arrestere folk som nektet å møte til arbeidsmobiliseringen. Vår saga kjener ingen stolttere handling enn Gunnar Eilifsen. Den forplikter hver enkelt av oss på hjemmefronten til ikke å vise trellesinn, men uten svik føre kampen videre til siste stund, - mot overgrep og voll, - for frihet og rett.

PAROLEN er: Ingen må melde seg til noenslags registrering. Ingen må møte frem etter innkallelse, til arbeidskontor eller legeundersøkelse, til avreisested eller arbeidsplass.

vVv

Hitlers seiersmonument skulle overgå Cheopspyramiden. Det skulle være 1300 m. langt, 800 m. brødt, 95 m. høyt og med 4 m. tykke vegger innvendig kledd med italiensk marmor. De 1-19 tonn store granittblokker som skulle være hovedbyggematerialet, ble bestilt i 1940, før inntoget i London skulle finne sted. Arbeidet med den halvferdige bestilling er nå stillet i bero - inntil videre.

vVv

"Fører" Quisling har for tiden 72 politifolk til å passe seg, anbragt i villaer rundt slottet "Gimle". Dessuten har han en personlig garde på 100 mann. Vaktholdet koster mellom 70 og 80 000 pr. mnd., ikke langt fra en million kr. om året. De personlige vakter har et "risiko-tillegg" på 45%.

vVv

Fra by og bygd.

Bergen: Det er opprettet en ny konsentrasjonsleir, ved Espeland.

Oslo: Samtlige fonds- og aksjemeglerfirmaer, på 10 nær, har med 8 dagers varsel fått ordre om å innstille sine forretninger 11. september. Per-

sonalet tvangsmobiliseres til "nasjonal arbeidsinnsats".

Herøya: 1000 mann er i arbeid med å rydde etter bombingen 24. juli. Ska-

mer av, er i drift.

Bodø: Av Bodøs 5 gjenstående forretningsgårder skal nå yderligere 2 3-etasjes bygg rives da de står i veien for kanonenes siktelinjer. Det samme gjelder en serie mindre beboelseshus og provisoriske bygg.
Kirkenes: Quisling og politigeneral Martinsen var på besøk i Kirkenes for en tid siden. Folk ignorerte besøket fullstendig. Det var 3 flagg opp: Kommunens, politikammerets og a/s Sydvarangers.

Kristiansund: Det har vært sterkt bitterhet blandt befolkningen at tyskerne har reist et luksuriøst utstyrt soldathjem mens folk må bo i kjellerne som står igjen etter deres bombede hus fra 1940. Tusener bor ennå utenfor byen, på landet eller i hytter. Boligforholdene er under enhver beskrivelse. Tyskerne har slått opp plakater der det forbids befolkningen å samles i grupper. Hvis det skjer vil det bli skutt. Ingen må nærmere seg tyske militære anlegg etc. da blir det også skutt.

Ålesund: For en tid siden var det innbrudd i arbeidskontoret i Ålesund, hvor de innleverte registreringsskjemaer for menn til den "nasjonale" arbeidsinnsats ble stjålet. Kontoret har nå forlangt ny registrering av alle menn i Ålesund i pliktig alder. Bare et lite fåtall har latt seg registrere. Folk saboterer i høy utstrekning utskrivningen.

Det er god motstand mot kvinnelig AT i Ålesund. Da det var tillyst sesjon, måtte de fleste av de innkalte hentes av politiet, og ennå har dette ikke skaffet frem mere enn omkring halvparten.

Det har også vært innbrudd i NS kretskontor i Ålesund, hvor det ble stjålet en del korrespondanse. Denne belyser ganske godt NS daglige arbeid med spioneri og angiveri, næye samarbeide med Gestapo.

Notodden: I Notodden er kinostreiken fremdeles 100 % effektiv. Det er nå 2 år siden den begynte.

Østfold: Til det s.k. "borgarting" hadde NS rekvisert togplass for 2000. Det møtte 350.

vVv

Til Norges håndverkere.

Ved Næringsdepartementets beslutning av 7. april 1943 ble Norges Håndverkerforbund godkjent som næringsgruppe for samtlige selvstendig drivende håndverkere. Dette vedtak ble gjort med hjemmel i § 4 i lov nr. 3 om gjennomføring av loven om den "nasjonale" arbeidsinnsats.

Denne lov svarer til den i forveien i Tyskland vedtatte lov om den totale krigsinnsats ved mobilisering av alle sivile kvinner og menn.

Hensikten med loven om den "nasjonale" arbeidsinnsats er m.a.o. å tvinge det norske folk til å gjøre en innsats til fordel for det land Norge er i krig med.

Den pliktorganisasjon som de norske nazimyndigheter har vedtatt, er et ledd i denne mobilisering. Av den grunn må ingen norsk håndverker gi sin støtte direkte eller indirekte til denne organisasjon, som skal tjene formål som er imot landets interesser.

Alle kjenner den resultatrike kamp som landets prester, lærere, leger, jurister og en rekke andre stender har ført mot landets undertrykkere og deres "norske" drabanter.

Det har ofte vært rettet spørsmål om hvor håndverkerne har stått i denne kamp. Det er ingen tvil om at håndverkerne er like gode nordmenn som de øvrige lag av befolkningen. De har bare manglet anledning til å vise hvor de står.

Tiden er nå kommet da håndverkerne ikke lenger kan være uvirkelige. Ingen håndverker må ta imot noe verv av sin organisasjons nævneværende naziledere eller på annen måte være disse behjelpeelig.

Ett av de mest effektive midler til å lamme eller hemme organisasjonens naziledere i deres landsforreders virksomhet er å undlate å betale kontingent.

I et rundskriv som Håndverkerforbundet nylig har sendt landets håndverkerforeninger meddeles at de istedetfor de nævneværende kontingenter til lokale foreninger, laug og riksraad vil bli fastsatt en samlet kontingent som skal betales direkte til Håndverkerforbundet. Cirkulæret sier intet om hvor stor kontingenzen vil bli. Man kan dog være ganske sikker på at det ikke vil bli småsummer som landets håndverkere vil bli

pålagt å betale før at nazilederne skal få sett i gang sitt "storslagne" apparat som i første rekke har til oppgave å nedlegge håndverksbedrifter og således skaffe en kunstig arbeidsløshet som tyskerne kan utnytte.

HÅNDVERKERE: Vis norsk sinnlag. Betal ikke kontingent til denne tvangorganisasjon. Undra den også enhver annen støtte!

vVv

DET ER IKKE NOK.

Kampen mot nazismen føres på mange slags vis. På frontene står millioner av menn under våpen for å stanse den krig som den nazistiske vollspolitikk har påført verden. Krigens mot nazismen legger videre beslag på all annen menneskelig yteevne, i produksjon og vitenskap, i administrasjon og politikk. I de okkuperte land raser den våpenløse kamp mot nazismen. Det gjelder mange land. De fleste vil i dag la sine tanker gå til danskene og takke dem for at også de har gått til åpen kamp. Men først og fremst må vi tenke på vår egen kamp, på alle dem som har latt sitt liv for vår skyld, på alle dem som er under tortur av nazismens bødler som vil tvinge dem til å røpe sine hemmelige venner i kampen, på de tusener av landshenn som er i fengsel og koncentrasjonsleir, og endelig på de hundretusener av nordmenn som fortsetter dagliglivets kamp mot nazismen.

Det er i disse dager 3 år siden vår hjemmefront mot nazismen ble til, og det er naturlig å stille noen spørsmål om den strategi som har vært fulgt.

HVEM SÅ RETT da høyesterett høsten 1940 uttalte seg om det rettsgrunnlag nazistene forsøkte å etablere, og tok konsekvensene av sin uttalelse? HVEM SÅ RETT da de store organisasjoner våren 1941 kom med sin henvendelse til Terboven? HVEM SÅ RETT da lærerne 20. februar 1942 sa seg løs fra enhver medvirkning til nazistisk oppdragelse og ethvert medlemskap i kamuflerte nazistiske organisasjoner? HVEM SÅ RETT da den norske kirke med sine biskoper i spissen løste seg fra den nazistiske stat? HVEM SÅ RETT da foreldrene i bygd og by nektet å sende sine barn til ungdomstjeneste i N.S.U.F.? HVEM SÅ RETT da all "nasjonal" arbeidstilgang ble blokkert? HVEM SÅ RETT? Var det de redde som så at vi ikke måtte stelle oss slik at vi kom i fengsel? Var det de forsiktige som så at vi burde vente på en bedre anledning eller til saken ble større? Var det de lure som sa at det var en tysk sak hvor vi måtte bøye oss fordi vi var okkupert og fordi straffen akkurat denne gang ville bli for stor? Eller var det dem som sa at vi måtte ta kampen opp fordi vår samvittighet krevde det og fordi den anledning som forelå, aldri ville komme tilbake i samme form?

Vi er ikke i tvil om svaret.

I kampen mot nazismen er ingen sak stor eller liten, vesentlig eller uvesentlig. Nazisme er nettopp et forsøk på først å vinne i det små, på å maktstjele menneskene innenfra. Det store flertall av dem som går nazistenes ærend, gjør det ikke fordi de opprinnelig er blodtørstige diktatortyper eller forbryterske vollsmenn, men fordi de ikke stod imot de første små påkjenninger med det de var reddet for. De bøyde seg fordi de var reddet for at saken hadde mindre betydning. Eller de lot seg bløffe av vollsomme trusler. Idag dør de på østfronten for nazismens "hellige" sak.

DET ER IKKE NOK å ha bevisstheten om at en selv ikke deltar i nazistisk vollspolitikk. DET ER IKKE NOK overfor sine venner og bekjente å ta avstand fra alt som smaker av nazisme. Selv Finn Halvorsen skal uttale seg med forakt om tyskerne. DET ER IKKE NOK å trøste seg med hva en skal gjøre etter krigen for å bringe landet på føte. DET ER IKKE NOK å sette sin lit til at når den store sak kommer, da skal også jeg ta åpent standpunkt mot nazismen.

DET ER IKKE NOK.

I dag spørres det om hva du gjør av aktiv innsats for å stanse nazismens framtrengning. Det spørres om du er et forbillede for dine

yrkesbrødre på fast holdning når de nazistiske myndigheter melder seg med sine krav og sine trusler. Det spørres om du er villig til i den konkrete sak som virkelig foreligger og ikke bare i den store sak i fremtiden, å ta et standpunkt som nársomhelst kan bringe deg i fengsel. Det spørres om du kan se det store i det små, det vesentlige i det uvesentlige, det prinsipielle i det tilfeldige. Hvis ikke kan også du eller din sønn en dag bli nazisoldat på østfronten. Det er det Hitler vil bruke Quisling til.

Vi oppfordrer ikke til individuell demonstrasjonspolitikk og forlanger ikke av uøvde folk at de skal påta seg krevende oppgaver i organiseringen av den norske kamp mot nazismen. Men vi venter av alle nordmenn at de holder seg i kontakt med de krefter som leder denne kamp, og at de, hver gang det røyner på, er én mann og én kvinne til av dem man fullt ut kan stole på. Det gir enighet og styrke; det gir tro og tillit, det betyr at det gode seirer både i deg og om deg, og det danner basis for det evige.

NORGE SOM ALDRI SKAL DØ.

nordover Appeninerhalvøya. Derimot kan det vel tenkes at de besetter Syd-Italia som et ledd i den tredje store mulighet 3. Invasjon av Balkan. Vurderingen av disse muligheter må skje under hensyntagen til den samlede krigssituasjon. Men vi skal allikevel først betrakte forholdene i Middelhavet isolert. Det som da i første rekke taler for nye allierte operasjoner i dette området er de store stridsvante styrker som her står oppmarsjert i gunstige strategiske stillinger. Fordelingen av disse styrker taler nærmest for en forskyvning av operasjonenes tyngdepunkt mot det indre Middelhav. Det kan nok tenkes en isolert besettelse av Sardinia og Korsika, men en fortsettelse av eventuelle operasjoner av denne art i retning av Syd-Frankrike, synes i øyeblikket mindre sannsynlig. Det er en anerkjent regel at angrepet bør rettes mot fiendens svakeste punkt og det kan neppe være tvil om at Italia idag representerer det svakeste ledd i "Festningen Europas" forsvar. Noget ville være vunnet både politisk og militært om dette land kunne tvinges ut av krigen. Vel er det så at Italia ikke byr noe gunstig oppmarsjområde mot hovedfienden Tyskland, men Italians kapitulasjon ville allikevel medføre store fordeler. Eliminering av den italienske flåte og erhvervelse av flybasar er alt nevnt. Enda viktigere er det at besettelsen av Syd-Italia i høy grad vil øke truslen mot Balkan som da kom til å ligge mellom orientarmeen, oppmarsjert i Syria og på Cypern, og de allierte armeer i det centrale Middelhavsområdet. Det er derfor meget som taler for at fortsatte operasjoner mot Italia står først på dagsordenen.

Til fordel for en Balkaninvasjon har i første rekke vært anført den store orientarme som står ferdig omkring det indre Middelhav, dermed fordelen ved den omfattende partisanvirksomhet, svekkelsen av okkupasjonsstyrkene p.g.a. utviklingen i Italia og i det siste utviklingen på østfronten. Man må imidlertid ikke overse at en balkaninvasjon, forutsatt at Tyrkia opprettholder sin nøytralitet, er forbundet med betydelige vanskeligheter. Kreta og øyene i Egeerhavet ligger foreløbig som en mektig hindring for landstigning på fastlandet. (Etter forutgående besettelse av Syd-Italia kan denne hindring omgås ved landgang på den dårlig beskyttede Adriaterhavskyst). Men dertil kommer at Balkan under alle omstendigheter bare byr på lange, smale og sikkert "tornefulle" veier fram til nærmeste centrale krigsskueplass - Donaubekkenet. Endelig vil om få uker de klimatiske forhold skape vanskeligheter for operasjonene på Balkan.

Etter at ovenstående var skrevet har neste fase i Middelhavskriegen allerede tatt sin begynnelse. Det meldes (3-9) at de allierte med store styrker har gått iland i Syd-Italia, nærmere bestemt på "tåen" Calabria. De perspektiver som da åpner seg, fremgår av det som er fremholdt ovenfor. Ennå er det dog for tidlig å si om dette er en operasjon med begrensete mål eller en stort anlagt invasjon.

Samtidig med at operasjonene i Middelhavet er gjenopptatt i stor stil melder russerne om en rekke nye viktige resultater. Lengst i syd er Miusfronten brutt fullstendig sammen og i det øyeblikk dette skrives synes russerne allerede å true Stalino og Mariupol. På midtfronten har de besatt Sumy og ved en lang kile mot nordvest brutt jernbanen Bryansk-Kiev etter å ha besatt det viktige knutepunkt Konotop som ligger der jernbanene Bryansk-Kiev og Kursk-Kiev løper sammen. Endelig fortsetter den russiske fremgang lengre nord i retning mot Smolensk. Man har etter dette inntrykk av at den russiske offensive kraft fremdeles er usvekket.

Den alminnelige krigssituasjon. Vi skal ved denne anledning se bort fra Stillehavskrigen selv om denne naturlig nok på mange måter virker inn på krigen i Europa. Det er da nærliggende å ta sitt utgangspunkt i Russland som fremdeles er den viktigste krigsskueplass. Det er betegnende og forteller ikke så lite om den kraftforskyvning som det siste år har foregått mellom de to motstandere på østfronten, at bortsett fra et mislykket tysk forsøk ved Bjelgorod har sommerens operasjoner på

østfronten helt vært preget av russisk initiativ. Den tyske hærledelse har valgt en forsiktig defensiv krigsførsel. Alt tyder på at det ikke er Hitler, men de erfarte generaler som bestemmer. Da det ble åpenbart at en russisk storoffensiv forestod, hadde den tyske hærledelse valget mellom to ytterligheter, enten å sette alt inn på å holde fronten som den var eller å gå til en drastisk frontforkortning og falle tilbake på Dnjeprlinjen. Tyskerne har valgt en mellomvei, "det elastiske forsvar", rett under seigst mulig forsvar uten å løpe risikoen på et nytt Stalingrad, i håpet om å kunne ta brodden av den russiske kjempeoffensiv før den 300 km. lange strekning til Dnjeprlinjen var tilbakelagt. Den russiske fremgang var til å begynne med inniskrenket til begrensete frontavsnitt, men etter erobringen av Kharkov og Taganrog ser det ut til at størstedelen av syd- og midtfronten er kommet i bevegelse. Med Kharkov har tyskerne mistet et strategisk centrum og hele deres front mellom Smolensk og Assovske hav er nå truet, ganske særlig gjeller det deres høyre fløy. Hvis russerne ikke har tåret for sterkt på sine reserver og de klimatiske forhold er gunstige ennå en tid, skulle russerne ha gode utsikter til å kaste tyskerne tilbake over Dnjepr med frigjørelse av størstedelen av Ukraina tilfølge. Den videre utvikling av henger imidlertid også i høy grad av tyskernes muligheter for å overføre nye reserver til østfronten. Her vil utviklingen på de øvrige krigsskueplasser bli avgjørende. Det gjeller ikke bare å binde de tyske tropper i de okkuperte land, men for vestmakten også å tvinge den tyske hærledelse til å sette inn sine strategiske reserver. For å oppnå dette strekker neppe operasjonene i Middelhavet til. De må suppleres med invasjon fra vest og for denne skulle forutsetningene nå snart være gunstigst mulig: 2/3 av de tyske armeer er bundet i svære kamper på østfronten, utviklingen i Italia og vasallenes vaklende holdning har nødvendig gjort overføring av nye tyske divisjoner til Italia og Balkan, det gjør i alle okkuperte land, den tyske hjemmekrigen vakler og produksjons/transportapparatet er betydelig svekket ved bombekrigen, sist men ikke minst, u-båtkrigen synes å være under kontroll. Alle disse faktorer taler for at tiden er moden for det store slag mot Tysklands hjerte. Spørsmålet er om de allierte forberedelser er tilstrekkelig langt fremskredne for et så gigantisk foretagende som invasjon over Kanalen. I en tidligere kronikk ble det fremholdt at russerne neppe ville sette igang omfattende operasjoner i øst uten å føle seg trygge for at vestmaktenes forberedelser ville tillate omfattende operasjoner i vest når det gunstige tidspunkt var inne. Hvis denne antagelse er riktig, skulle vi snart kunne vente større begivenheter enn landstigningen på Italias "tå", men det må medgis at foreløpig er det lite som tyder på at slike begivenheter er umiddelbart i vest.

vVv

Krigen har nettopp passert sin 4 årsdag. Det er interessant å følge dens kurve. 1939 ble Polen beseiret på mindre enn 3 uker. 1940 ble Danmark, Norge, Holland, Belgia og Frankrike besatt på vel 2 måneder. 1941 kom turen til Grekenland, Jugoslavia og store deler av Russland. 1942, - ja, så sent som for et år siden, stod Rommel ved El Alamein og v. Bock i Stalingrad. Det er hendt meget på det året, - mellom Stalingrad og Kharkov, mellom El Alamein og Messina. ---

vVv

Åpent brev til generaloberst v. Falkenhorst
fra norske kvinner og menn i anledning begivenhetene 17. august 1943.

I Norge 27. august 1943

Til Wehrmachtsbefehlshaber in Norwegen,
Generaloberst v. Falkenhorst
O s l o.

De norske menn og kvinner som tillater seg å rette dette åpne brev til Dem, beklager at de inntil det igjen rår rettsikkerhet i Norge er forhindret fra å underskrive med sine navn. Likevel finner vi det

riktig å gjøre Dem som den militært ansvarlige oppmerksom på visse forhold som idag ligger alle gode nordmenn på hjertet.

Den 17. august i år meddelte De i en bekjentgjørelse Deres Führers ordre om at norsk officerer skal overføres i krigsfangeskap til Tyskland. Med dette tiltak og med selve bekjentgjørelsens ordlyd har såvel der Führer som der Wehrmachtsbefehlshaber in Norwegen påny uttrykkelig stadfestet at det hersker krigstilstand mellom Norge og Tyskland.

Dette har vært det norske folks standpunkt helt siden invasjonens første dager. Likeså har vi hele tiden vært av den oppfatning at krig og især okkupasjon i krig mellom kulturfolk er og blir et folkerettlig forhold som innebærer visse rettigheter for begge parter: for okkupasjonsmakten i første rekke med sikte på det militært nødvendige, for det besatte land med sikte på det sivile livs materielle og åndelige behov.

Idet den tyske okkupasjonsmakten i Norge varetar sine militære interesser ved å holde en stor hær i landet og reise omfattende festningsverker her, - legger den nødvendigvis svære byrder på befolkningen. Det gjelder især m.h.t. forsyning og ernæring, samferdsel og husrom. En påkjennung som føreløbig merkes mindre, men til gjengjeld med desto større tyngde veltes over på fremtiden er de enorme pengeuttag okkupasjonsmakten foretar i Norges Bank. I tillegg til selve krigsskaden - våre bombeherjede byer - blir dette meget å bære for et lite folk.

Man skulle tro at når den militære nødvendighet skjer fyldest under slike materielle tyngsler for befolkningen, måtte i det minste dens åndelige samfunnsliv kunne forsikreres for nærgående inngrep. Her har ethvert folk, også i krig, visse ukrenkelige rettigheter.

Okkupasjonsmakten i Norge har imidlertid uten militær nødvendighet krenket en rekke av disse rettigheter. Den har med et quislingstyre voldelig søkt å påvinge vårt folk et fremmed samfunnssyn, nasjonal-sosialismen, som vi helt siden 1933 gang på gang i frie valg på det ettertrykkeligste har vist fra oss. For å nå dette mål har den greppt inn i norske foreldres plikter og rettigheter overfor barna og i skolens og kirkens rettmessige gjerning i samfunnet. Ungdommen søker tyngsorganisert for å læres opp i nasjonal-sosialisme, lærerne for å tjene som redskaper for den åndelige ensretting. Den religiøse presse knebles, skolens lærhøker i kristendomskunnskap omskrives etter nasjonal-sosialistiske, i grunnen antikristelige retningslinjer.

Mot disse og andre inngrep i vårt åndelige liv har det norske folk fra første stund av reist motstand med de midler vi i vår vergeløshet og inngrødde rettstroskap rår over. Denne kamp, hvor ikke bare uretten men også voldsmakten er på motstanderens side, har krevd ofre. En rekke av den norske kirkes beste menn er idag berovet sin frihet i fengsler, koncentrasjonsleirer eller forvisning, eller gjennom taleforbud. Landets lærere tok av fri vilje på seg et martyrium som har vakt beundring hele verden over, til og med i Tyskland. Mange foreldre måtte gå i fengsel eller lide annen overlast fordi de verget sine barn.

Enda er ikke dette alt. Fra begynnelsen av inneværende år gikk det nasjonal-sosialistiske okkupasjonsstyre til tvangsutskriving av norske menn og kvinner til s.k. nasjonal arbeidsinnsats, i virkeligheten for en stor del sivil krigstjeneste for Tyskland. Mot dette nye folkerettsstridige overgrep satte vi oss igjen til motverge, men det lot seg ikke hindre at tusener ble ført bort fra yrke og hjem for under tildels opprørende forhold å gjøre krigsviktig tvangsarbeid for fiendtlig makt.

Men det verste rettsbrudd skjedde nylig med okkupasjonsstyrets "Midlertidige lov om tiltak til opprettholdelse av ro og orden i krigstid", undertegnet av Quisling. I innledningen til denne lov påståes det at fordi russerne angivelig skal ha angrepet tyske stillinger i Norge, hersker det krigstilstand mellom Norge og de allierte, og vårt land er dermed blitt forbundsfelte av det Stortyske rike. Denne påstand offentliggjorde avisene her den selvsamme dag, ja på selvsamme side og med samme utstyr som Generaloberstens egen bekjentgjørelse av

16. august. Altså: der Wehrmachtsbefehlshaber in Norwegen bekrefter med rene ord at Tyskland befinner seg i krigstilstand med Norge, og i samme nu får Ministerpresidenten uttale at vårt land og folk er Tysklands forbundsfelle.

I samsvar med begge disse motstridende forutsetninger ble det satt alvorlige tiltak i verk mot det norske folk.

På den ene side ble det tatt skritt til å overføre norske offiserer i krigsfangenskap til Tyskland.

På den annen side ble det norske politikorps tvangsmessig slått sammen med hirden og andre nasjonalsosialistiske formasjoner til noe som kalles "Rikets vepnede makt" og samtidig stillet under straffeansvar etter militære krigslover. Det betyr at en norsk politimann som ikke lystrar en hvilkensomhelst ordre fra okkupasjonsmakten, om den er aldri så meget i strid med hans rettsfølelse og plikter som norsk borger, skal dømmes for krigsforrederi mot sitt eget land. At denne ytterste rettskrenkelse ikke er en tom trussel fikk politifolkene vite enda før loven var kunngjort. Da var allerede den første dødsdom eksekvert.

Aksjonen mot politiet har vakt dyp uro i befolkningen. Ikke bare er det her skjedd et opprørende overgrep mot en enkelt samfunnsgruppe, men dessuten har den offisielle begrunnelse for loven og pressens kommentarer skapt alvorlig frykt for at makthaverne vil gå videre og bruke loven som utgangspunkt for tvangsførholdsregler i samme retning, men nå mot andre grupper eller endog mot befolkningen som helhet. Skulle noe slikt virkelig skje, ville det drive selv vårt sindige folk over i en desperat motstand og pånøde oss midler vi hittil har forkastet. For oss ville det være en ulykke, men tro om det er en mindre ulykke for Deregs fedreland når enhver aktelse for det og enhver medfølelse med det etterhånden drepes i de engang vennligsinnede folk som nå i krigen står under tysk herreveld?

Når vi her taler åpent ut for Dem, hr. Generaloberst, er det fordi De riktig og sant har definert forholdet mellom Deregs og vårt land og fordi vi vil tro at De som soldat setter pris på aktelse mellom motstandere.

vVv

Quislings siste "lov".

I den "lov" Quisling undertegnet 14. august i år "om tiltak til opprettholdelse av ro og orden i krigstid" får vi høre at Norge befinner seg i krig med Sovjetsamveldet og Vestmaktene, mens Tyskland og dets forbundsfaller er å betrakte som med Norge forbundne stater. Derfor skal den militære straffelov komme til anvendelse overfor den som skader Tysklands eller støtter de alliertes sak.

Så lenge tyskerne har makten her i landet kan vi ikke hindre at Quisling ved hjelp av sine særdomstoler gjennomfører de straffebestemmelser han ønsker. Men overfor den begrensede forvirring som begrunnelsen til "loven" gir uttrykk for, gjelder det å holde linjene klare.

Det er riktig at Norge er i krig. I krig med Tyskland. Det ble slått fast av Norges utenriksminister allerede 9. april 1940. Det er anerkjent av tyskerne ved en rekke forskjellige anledninger, nå sist ved overføringen av våre offiserer til tysk krigsfangenskap. Det er innrømmet av Quisling selv som har erklært det for en av de største oppgaver for hans "nasjonale regjering" å skaffe landet fred med Tyskland. Folkerettslig sett er stillingen helt klar. Norge er i krig og fienden heter Tyskland.

Den viktigste straffebestemmelse for hver nordmann under denne krig er straffelovens § 86, som setter straff inntil livsvarig fengsel for den som "yder fienden bistand i råd eller dåd eller svekker Norge eller noen med Norge forbundne stats stridsevne". Etter et tillegg til straffelovgivningen fra 1941 kan også dødsstraff idømmes. Personlig frykt er ikke tilstrekkelig unnskyldningsgrunn her, like lite som for soldaten som deserterer under kamp. Krigens lov er hård. Vi må ikke

glemme at hos våre allierte står alle vernepliktige menn under fanene. I Russland og Jugoslavia kjemper befolkningen med inntil selvutslettelse. Hos oss er det enda bare en liten krets som har båret de tyngste offer. Vi må være forberedt på at kravene til oss alle kan vokse uhyggelig i krigens desperate sluttfase. Den forholdsvis ro vi har hatt må ikke få oss til å glemme at vi er i krig og at fedrelandet under krig har rett til å kreve at den enkelte setter livet inn.

"Loven" av 14. august er et ledd i tyskernes og Quislings arbeid for å gjøre det norske politi til et lydig redskap. Den militære straffelov, som Quislings "lov" henviser til, har ikke anvendelse på sivile uten når de opptrer "på krigsskueplassen", det vil si i selve kampområdet. Denne lov kan derfor ikke, slik som enkelte har fryktet, brukes mot offentlige tjenestemenn utenom politiet som nekter å lystre ordre. Trusler i denne retning er ren bluff.

vVv

Politifullmektig Gunnar Eilifsen, som Quisling lot myrde fordi han ikke ville handle mot sin overbevisning, var utnevnt til politimester i Halden før han meldte seg inn i partiet. Hans innmeldelse skjedde samtidig med en del andre politifolk som ble tatt ved overrumpling. Han var ingen personlig venn av Jonas Lie, men de var studiekamerater. Gunnar Eilifsen var en god nordmann, det viste han også ved sin død.

vVv

Loyalitetserklaringen som politifolkene har underskrevet krever absolutt lydighet overfor enhver ordre fra overordnede, men Hitler og Quisling er ikke direkte nevnt i den.

vVv

Mordet på politifullmektig Eilifsen har utløst en vollsom reaksjon i Sverige. Styret for det svenska politiforbund har vedtatt denne resolusjon:

"Mandag den 16. august går inn i historien som Oslo politis sørteste dag. Henrettelsen av sjefen for politiets sivilavdeling Gunnar Eilifsen og utpresningen av en loyalitetserklaring fra politimennene i hele Norge har opprørt alle svenske politimenn. Sveriges politimenn tar kraftig avstand fra de metoder, som den nåværende norske politiledelse anvender og uttrykker sin sympati for de hårdt rammede norske kolleger. Vollshandlingene i Norge er helt fremmede for svensk rettsoppfatning og vi reagerer sterkt mot at noe slikt kan hende i vårt broderland Norge.

I denne tunge stund ønsker vi å bringe våre norske kolleger en varm hilsen og takke dem for deres hårde kamp for rett og rettferdighet. Sveriges politimenn tror på en bedre tid da samtlige Nordens politimenn etter kan samles for i fred og ro å drøfte felles anliggender. Måtte den dagen ikke være altfor fjern."

Samtidig skriver Svenska Morgonbladet:

"Norge står i dette øyeblikk frem som et martyrland. Mange offer kommer nok ennå til å kreves, mange kommer ennå til å lide. Skuespillet er uhyggelig og ens innrøste reiser seg i harme over det barbari som her kommer til uttrykk fra dé styrendes side. På den annen side er det noe høytidelig over dette sorgedrama. Det som her ofres, blir ikke ofret forgjeves, det som her lides skal i sannhet tjene, rettens og rettferdighetens sak."

Jönköpingposten skriver:

"Aldri har det vel tydeligere enn nå fremgått hvor samlet den norske motstandskrafen er. Kjærigheten til det frie Norge er like sterk i alle leire. --- Av nuets hjemskjelse skal det samme Norge etter reise seg under frihetens og den lovbundne ordens tegn. Det er det eneste sikre i all uvissheten."

Og Göteborgs Handelstidning slutter sin lederslik:

"Det som hender der (i Norge) er et bølgeslag fra de mektige begivenheter som stadig mer umiskjennelig bebuder tyranniets nederlag og fall."

Transportarbeiderforbundets kongress i Stockholm vedtok 21/8 denne resolusjon:

"De siste begivenheter i Norge slutter seg til den rad av vollshandlinger og folkerettskrenkelser som har karakterisert den norske okkupasjon. Forsøket på å tvangsnasifisere Norge har mislykkes. Voll har ikke funnet beseire nordmennenes faste indre front eller kvele deres sterke rettsfølelse og dype frihetkjærlighet. Mange av arbeiderbevegelsens fremste menn er blitt henrettet eller vansmekter i konsentrationsleir, men ofrene vil ikke være forgjeves. Det norske folkets beundringsverdige kamp har vært en kraftkilde for alle frihetselskende folk og kommer for all fremtid til å være et lysende blad i Norges historie. Med beundring, takknemmelighet og dyp sympati har vi fulgt nordmennenes motstand. Vi uttaler vår sterke avsky for regimens metoder, som ikke nødvendiggjordes av krigens krav. Vi gir uttrykk for vår solidaritet med det norske folk og hilser med tilfredshet den situasjonsendring som lar Norge og andre undertrykte land skimte frihetens daggr. Vi håper denne dag snart vil opprinne."

vVv

Mellom 150 og 200 politifolk i Oslo og Aker ble arrestert før og etter terrormøtet i gardekasernen mandag 16. aug. Blant de overordnede er følgende arrestert: Politiinspektør Skalmerud i Aker, politimester Askvigs høyre hånd, politikommandør Sitje, dessuten politifullmektigene Eckhoff, Meyer, Furu, Saxlund o.fl. Blant de arresterte politifolkene er der flere som tilhører NS. Dette er et bevis på hvor hodeløst og vilkårlig og rettsløst det hele foregår i Norge idag. Da det ble kjent blant de vaktfrie politifolkene det som foregikk natt til mandag 16. aug. stakk etpar betjenter av, bl.a. førstebetjenten på Bygdøy politistasjon som har med vaktholdet av Quisling å gjøre. Omkring 100 vaktfrie politimenn ble dagen etter hentet av statspolitiet og måtte skrive under en erklæring om at de ikke aktet å stikke av. Alle disse 100 politifolke fikk daglig meldeplikt for politiet. De rettslige forhold kan vel neppe drives lengre ut i karikaturen enn dette. I Drammen er 14 politifolk arrestert, i Holmestrand hele politikorpset med politimester Bang i spissen. På lignende måte har Quisling og Lie gått frem i andre byer.

I Stavanger ble 30-40 politifolk arrestert, deriblant 3 fullmektige, Ravndal, Landmark og Benneche. Videre prispolitiinspektør Breidal og alle Jærens lensmenn. I Haugesund sitter 6 politifolk arrestert.

Endel av de arresterte er etterhvert frigitt, men mange sitter ennå på Grini.

v Vv

Det gjærer.

De store tyske nederlag på østfronten, besettelsen av Sicilia, Mussolinis forsvinnen og det italienske folks demonstrasjoner for frihet og fred har fått misnøyen med Hitlerregimet til å blusse sterkt opp i Østerrike, særlig blant arbeiderne. I sågodtsom alle større bedrifter fins motstandsbevegelser som protest mot utsugningen, fremmedherredømmet og krigens fortsettelse. Mange flyveblader spres. I et heter det: "Slutt med krig! Uten våpen kan Hitler ikke føre krig, derfor skal vi ikke lage våpen til Hitler. Skad maskinene, gjør alt dere kan for at vår fabrikk ikke kan levere noe som forlenger krigen. Vi ønsker fred, frihet og Østerrikes selvstendighet. Østerrike for østerrikerne!"

Også i Frankrike har Hitler bekymringer. Aksens motgang på alle kanter har ført til at selv Laval har tatt opp forsøk på å føre en mer selvstendig politikk. Han har således bestemt avslått et tysk forlangende

om ytterligere 300 000 franske arbeidere. Ellers er det her som i det øvrige okkuperte Europa store vanskeligheter å kjempe med. Hovedredaktøren for quislingavisen "Au Travails" er drept. Sekretären for de franske gruvearbeidere er henrettet av franske patrioter fordi han arbeidet for de franske arbeideres rekruttering til Tyskland.

Selv i Tyskland begynner opposisjonen å bli mer høylydt. Et flyveblad som er spredt over hele landet bærer overkskriften: "Gjør ende på krigen." Etter å ha talt om nederlaget på Sicilia, massegrepene på Hamburg, Køln, Essen osv. fortsetter bladet: "Hvorfor spøkes det ikke mer med den annen front og hvorfor tales det ikke mer om Atlanterhavsvollen? Herr Gobbels og consorter er blitt stumme... Nå taler man bare om hevn og hemmelige våpen. Det er alt hva de kan stamme frem. Hjemlandet lider fryktelig under luftkrigens terror, men alle vet at det vi opplever nå, kommer til å blekne ved siden av det som kommer senere. Snart kommer fienden til å stå ved våre grenser og deres bombefly beøver ikke fly over noe hav." Flyvebladet slutter med disse ord: "Gjør ende på krigen. La oss følge det italienske folks eksempel. Det fins bare en vei til redning: Gjør det av med Hitler og hans kumpaner. Slutt i fabrikkene. Gjør ende på krigen."

vVv

Inntil midten av aug. 1943 hadde norske flyvere i England skutt ned 114 fly. Jagerfondet er kommet opp i 2 mill. kr. og nye 20 jagerkjøpes inn.

vVv

I sin berømte spalte "I Dag" skriver Torgny Segerstedt 18/8:

"Asylretten må holdes hellig. Den må ikke misbrukes. Hvis den benyttes til å beskytte personer som har forspilt hvert spor av rett til å påberope seg den, kommer ingen asylrett til å bestå.

Hvis man gjør den fantastiske forestilling at det har lykkes mordbrennere, rovmordere, tyver å tilvende seg makten i en stat, kan de ikke kunne undra seg straff ved å begi seg over grensen til et annet land når deres tid er ute. Deres forbrytelse blir ikke politisk fordi om de påstår å ha begått den av politiske grunner. Når det formål som de mener skulle hellige midlet, har vært å holde seg selv ved makten, kan deres krav på å nyte den beskyttelse som tilkommer politiske flyktninger ikke godkjennes. Det forandrer ikke saken om de, slik som nå i Norge, stifter hva de kaller lover etter hvilke de har rett til å fare frem som de selv finner for godt. Det forverrer bare deres sak. Til sine skjendsler legger de bare den å anvende lovens navn urettmessig på sine egne påfunn. De savner enhver fullmakt til å stifte lov. Gangsters kan med like stor rett stemple som lover de regler som de driver sine utpresninger etter, som disse "politiske" maktutøvere kaller den vilkårlighet som de tillempet for lover. En Al Capone har ikke gjort krav på lovens hellighet for sine gjerninger.

Asylrett kan heller ikke tilkjennes personer som så lenge deres makt gav dem anledning til det, selv fornekket all asylrett. De som har tvunget et militært beseiret land til å utlevere tusenvis av politiske motstandere som hadde søkt tilflukt der, kan ikke selv for egen del påberope seg folkerettslig beskyttelse i annet land. Den frie franske sonens regjering ble tvunget til å utlevere politiske flyktninger som hadde begitt seg dit for å unngå redslene i de tyske konvensjoner som hadde begitt seg dit for å unngå utryddelse i de tyske konsentrasjonsleirer og fengsler. Fra alle deler av de okkuperte områder er tusenvis av jøder slept til Polen for å gå en uhyggelig død imøte der. Disse menneskers forbrytelse bestod i at de tilhørte et folk som ifølge hitlerismen skulle utryddes. Å ta fatt på å utrydde et folk, er i og for seg en gjerning som stiller den som gjør det utenfor menneskelig fellesskap. Når titusener tar del i verket, kan man ikke påberope seg som forstående omstendighet den forrykhet som forbrytelsen bærer bud om. Utilregnelighet kan kanskje spre seg og bli massepsykose, kriminaldårer må uskadeliggjøres.

Bare ved å holde grensen klar mellom alminnelige forbrytelser og politiske forseelser kan asylretten bevares. Og det er viktig at den opprettholdes. Like lite som det å ha makten helliger dens misbruk, like lite taper loven sin gyldighet om den tilfeldig er satt ut av funksjon. Voll blir ikke rettferdigjort ved eventuell fremgang. Den er alltid bare tilfeldig. Når dens tid er ute, gjeninntar lov og rett sin plass i samfundet. De styrtede vollsmenn kan like lite påberope seg de "lover" de selv ulovlig utfordrigget, som den folkerett de selv satte ut av spillet.

Det er maktpåliggende at begrepene holdes klare. Bare på det vis er det mulig å bevare asylretten. Virkelige politiske flyktninger må etter krigens slutt nyte all den beskyttelse som folkeretten innrømmet før dens utbrudd. På det punkt må det ikke pruttes. Ugjerningsmenn må nektes enhver beskyttelse, selv om de har begått forbrytelsen i den hensikt å befeste sin egen urettmessige maktstilling.

Å holde asylretten ved makt er ikke det samme som å tillate at det drives gjøn med den."

vVv

I Rygge ved Moss rives for tiden 14 store bondegårder for å gi plass til en ny tysk flyplass som skal dekke et areal på 4000 mål. Årets grøde blir ikke høstet inn men bare kjørt vekk. Det ser ikke ut til at tyskerne gir seg tid til å støpe startbaner etc., det skal legges ut store trelekker som i den første tiden da de kom til Norge. Det er u-nødvendig å opplyse at denne nye skjendige handling av tyskerne fordømmes meget sterkt av bøndene.

vVv

Tyskerne skal ta 40 av Oslos trikker. Det heter at de skal til de bomberammede tyske byene. Endel av Bærgens trikker skal også sendes.

vVv

Torsdag 2. sept. skal 5 600 norske offiserer sendes til Tyskland. Det ligger for tiden 1700 offiserer på Hvalsmoen hvor unge elsassere og polakker passer på dem i tyske uniformer. Hver tolvte oppasser for offiseren er en hitlerjugendgutt.

vVv

Censuren til eks. artium år var ikke så lite av en skandale. Det var bare NS-lærere som censurerte og de gikk etter de politiske linjer. Det kan en tydelig se av de enkelte såvelsom av skolenes samlede resultater. Censorene har også straffet spesielle jøssinglærere ved å gi elevene dårlige karakterer. De uvante og hevnlystne censorer har også gjort en stor inntekt av sitt tvilsomme arbeid.

vVv

"Biskop" Zwilgmeyer har nå offentlig erklært at han er ferdig med NS, og at han hadde tatt feil.

vVv

I Drøbak demonstrerte forleden husmødrene med sine tomme kurver utenfor hos NS-ordføreren.

vVv

Ved skoleårets begynnelse skal den nye tyskboken skrevet av NS-rektor Jensen ved Hegdehaugen og noen andre koryfeer tas i bruk. Den inneholder bl.a. Hitlers og Gøbbels taler.

vVv

Filmprodusent George Willoughby har vært NS i flere år men nå forsøker han som så mange andre å ro. Han er stedsønn av NS-"minister" Irgens og nevø av NS-"minister" Hagelin. Han skylder nå på at hans stefar meldte ham inn. For tiden spiller han inn en ny film "Kommer du, Elsa-?" Denne filmen må boykottes.

vVv

Alle konserter skal nå belegges med en avgift på 30% til staten.

vVv

Tyskerne sender for tiden bl.a. ut to panserdivisjoner, 400 panservogner og 8-10 000 mann tilh. vognene. På Lillehammer hvor det før var mange tusen tyskere er det nå nesten ingen. Byen har fått skole-